

Kisebbségpolitika mesterszak záróvizsga tételek

1. Melyek a kisebbség-többség viszonyára vonatkozó legfontosabb szociálpszichológiai kategóriák, alapfogalmak és elméletek? A szociális megismerés lélektana, területei és hibalehetőségei: attribúció, választás és döntés, öngazolás (és elmaradása), attitűdváltozás, kognitív diszsonancia és redukciója, meggyőzés, meggyőzhetőség. Csoportlélektan, kiscsoportok: csoportképzés, csoporttagság motivációi, csoportvezetés, csoporthatékonyaság, csoportnyomás, érték- és normaképződés a csoportban, csoportfejlődés. Tagsági és vonatkoztatási csoportok, csoportközi viszonyok. A kisebbség fogalmának pszichológiai tartalma. Az előítélet kialakulásának folyamata. (Kategorizáció, sztereotípa, intolerancia, stigmaképzés, bűnbakképzés, dehumanizálás). Előítéletes személyiség elmélet Stigmaképzés, bűnbakképzés, befolyásolás, hatáskeltés, fanatizmus, rémhír, pánik. A csoportban való viselkedés törvényszerűségei és ennek kommunikációs vetületei. A diszkrimináció szociálpszichológiai alapjai. Identitás és másóság. A nemzettudat makro(ideológiák, nacionalizmus)- és mikroszintje (tudáskészlet, attitűdök, identitás és kulturális viselkedés). A nemzeti identitás tudáskészletének modellje.

2. Milyen szerepe van a kultúrának az etnikumok közötti érintkezésben és az interkulturális kommunikációban? ? Ismertesse Hofstede kultúrák különbségeire vonatkozó elméletét! Melyek a kisebbségekkel kapcsolatos nyelvi viselkedés jellemzői?

3. Az identitás új kérdései a globalizációs folyamatban. Az identitáspolitikák megjelenése és jellemzői napjainkban. Az új típusú szélsőjobboldali pártok sikereinek okai Európában és Magyarországon. A Jobbik politikai gondolkodásának és politikai eszközhasználatának bemutatása. A mozgalom társadalmi bázisa.

4. Nemzet és nacionalizmus. A nemzet fogalma, eredete és kialakulása. Nemzetfelfogások és nemzetértelmezések A nacionalizmus értelmezési és tipizálási lehetőségei. Nemzetkonceptiók Európában. Az államok nemzetiségi alapú csoportosítása. A nemzeti kisebbség fogalma. Homogenizáló nemzetállam és technikái. A konzociációs nemzetiségpolitika és megoldásai.

5. A multikulturalizmus fogalma. A multikulturális szemlélet jellemzői, megjelenése a kormányzati politikában. Dilemmák és viták. Ismertesse a multikulturalizmus körül kirobbant vitát, amelyet Theo Sarrazin Deutschland schafft sich ab című könyve váltott ki Európában 2010 ősze óta.

6. Kisebbségi jogok és jogérvényesítés Magyarországon. A kisebbségi jogterület bemutatása. A kisebbségi jogvédelem nemzetközi és magyarországi gyakorlata. A kisebbségi jogvédelem intézményei. Kisebbségek és a politikai jogok, a szociális jogok, a kommunikációs jogok. A diszkrimináció tilalma, és az egyenlő bánásmód elve. A tisztességes eljáráshoz való jog. Oktatáshoz, kultúrához, nyelvhasználathoz kapcsolódó jogok. A gyűlöletbeszéd jogi szabályozása. A határon túli magyar kisebbségek jogai. A kisebbségi törvény és illeszkedése az EU szabályozáshoz. Ismertesse a magyar állam antidiszkriminációs és esélyegyenlőségi törekvéseit!

7. Nemzetiségi és etnikai konfliktusok Közép- és Kelet-Európában a 20. században.

A kisebbség-többség viszony alakulása, a konfliktusok okai, jellege, konfliktuskezelési kísérletek, módszerek. Nemzeti identitás és nemzetállamok, etnikai diszkrimináció és kisebbségvédelem, államnacionalizmus, asszimiláció, elkülönülés és integrációs stratégiák, homogenizáló internacionalizmus, az etnicitás reneszánsza.

8. A magyarországi kisebbségpolitika főbb sajátosságai, prioritásainak változásai a 20. században. Politika és kulturális nemzet kettőssége, nemzeti szupremácia, erőszakos és természetes asszimiláció, a revízió és a nemzetiségpolitika Trianon után, állampolgári jogegyenlőség és kulturális autonómia, antiszemitizmus és a holokauszt, német kollektív bűnösség, szlovák-magyar lakosságcsere, szocialista kisebbségpolitika – „államosított” nemzetiségek, a „híd-szerep”, kisebbségi identitás felértékelődése és új formái a rendszerváltás után.

9. Nemzeti kisebbségek Magyarországon a rendszerváltás után. Az új kisebbségpolitika kiépülésének intézményrendszere. A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény. A kisebbségi önkormányzati választójog és a választások kérdései. A kisebbségi önkormányzatok feladat és hatáskörei, működésük tapasztalatai. A 2005-ös törvénymódosítás. . A Magyarország területén élő nemzeti és etnikai kisebbségek stratégiái, részvételük a döntéshozatalban. Kisebbségi közművelődés, hagyományőrzés és önszerveződés, közélet, nemzetiségi oktatás. A nemzeti kisebbségek önreprezentációjának jellemzői. Megjelenésük a többségi médiában.

10. A határon túli magyar kisebbség helyzete a 20. században.

Nemzetállami nacionalizmusok, diszkriminatív nemzetiségpolitika és kisebbségi léthelyzetek, a jogi, gazdasági, kulturális körülmények alakulása a Kárpát-medencében. Impériumváltások, migráció, kényszertelepítések. Társadalomszervezési, nemzetépítési kísérletek a határon túli magyarság körében, hasonlóságok és különbségek az egyes országokban. A kelet-európai rendszerváltások hatása a magyar kisebbségi társadalmakra. Státusz törvény viták és álláspontok a magyar parlamentben.

11. A magyarországi romák szociológiai jellemzői és politikai szervezeteik. A család, az iskola és a barátok szerepe a sikeres roma életpályák alakulásában. A roma gyermekek családi és intézményi szocializációja. A szegregáció kérdései. Antiszegregációs politikai törekvések. A kisebbségi önkormányzatok működési feltételrendszere és működési hatékonysága. A képviselők helyzete és felkészültsége. Roma önreprezentáció a médiában. Roma érdekvédelem, jogérvényesítés és jogvédelem. A civil szervezetek szerepe. Roma jogesetek a mai Magyarországon.

12. A magyarországi romák gazdasági és szociális integrációjának aktuális kérdései. A romák munkaerő-piaci helyzete. Roma munkanélküliség és kezelési stratégiái. Munkaerő-piaci, munkahelyi diszkrimináció. A romákkal kapcsolatos kormánypolitika kérdései.

13. A romaellenes közbeszéd eskalációjának okai Magyarországon, a romakérdés a mai magyar politikai gondolkodásban. Empirikus kutatási eredmények bemutatása. Az etnikai együttélés elmérgesedésének okai. Politikai, szociológiai, szociálpszichológiai vonatkozások. Értékrendbeli okok. A romák médiareprezentációjának jellemzői.

14. A zsidókérdés és formaváltozásai a magyar politikai gondolkodásban a reformkortól napjainkig. A zsidókérdés, mint emancipációs kérdés, és mint asszimilációs kérdés. A

zsidókérdés megjelenése a századforduló kultúrkritikájában. A fajvédők társadalomképe, politikai programja és akciói. Az antiszemitizmus az úri és populista fasiszta irányzatok programjában. A holokauszt és a magyar értelmiség. A kommunista párt és a zsidókérdés. Az antiszemitizmus a rendszerváltás után. Mutasson be egy 5 évnél nem régebbi, a zsidósággal kapcsolatos empirikus kutatást!

15. Értelmezze az új társadalmi kisebbségek fogalmát, és mutassa be legfontosabb csoportokat! Egészségi állapotból fakadó hátrányok. Legális és illegális szerhasználók.(Alkoholisták, dohányosok, kóros gyógyszerfogyasztók, drogosok.) A szenvedélybetegségek természete. Az EU és Magyarország drogstratégiája. A fogyatékosügy mozgalom. Generációs kisebbségek. Az életkor szerinti diszkrimináció. A nyugdíjasok érdekvédelme. Ifjúsági szubkultúrák, ellenkultúrák. A nők, mint kisebbség. Melyek az egyes csoportokkal kapcsolatos legfontosabb problémák? Az új társadalmi kisebbségekkel kapcsolatos kormánypolitika jellemzői. Mutasson egy társadalmi kisebbséggel kapcsolatos 5 évnél nem régebbi empirikus kutatást! Melyek az új társadalmi kisebbségek médiareprezentációjának fontosabb jellemzői? Mi jellemzi őket a kisebbségi jogok és jogérvényesítés vonatkozásában? Mutasson be valamelyik új társadalmi kisebbséggel kapcsolatos 5 évnél nem régebbi empirikus kutatást!

16. A szociálisan hátrányos helyzetű csoportok szociológiája. Szegénység elméletek, Depriváció. Belépési és kilépési mobilitás a szegénységen belül. Munkanélküliség, hajléktalanság, eladósodás. Az új társadalmi kisebbségekkel kapcsolatos kormánypolitika jellemzői. A gyermekszegénység és kezelése. A hajléktalan ellátás. A szegénység makrotársadalmi kezelésének eszközei: prevenció, ellátás, reintegráció. Szociális biztonsági rendszerek. Mutasson be egy szociális kisebbséggel kapcsolatos 5 évnél nem régebbi empirikus kutatást! Mi jellemzi ezeket a csoportokat a kisebbségi jogok és jogérvényesítés területén?

17. Vallási kisebbségek. A vallási kisebbségek története Magyarországon. A vallási törésvonal mai szerepe. A régió vallási jellegzetességei az adatok tükrében. Jelenkori vallásosság jellemzői, új vallási mozgalmak, a vallási közösségek helyzete.

18. Társadalmi nemek és nemi szerepek. Nemi szerepek mentén szerveződő kisebbségi csoportok szociológiai jellemzői. Nemi sztereotípiák. Gender és politika, gender és oktatás. Konkrét jogesetek alapján mutassa be, hogy melyek a nők hátrányos megkülönböztetésének leggyakoribb megnyilvánulásai a mai Magyarországon? Szexuális kisebbségek (nők, homoszexuálisok, leszbikusok, szinglik) önszerveződésének, érdekérvényesítésének és médiareprezentációjának kérdései. Mi jellemzi a velük kapcsolatos kormánypolitikát?

19. Ismertesse a migráció és a menekültügy aktuális kérdéseit és az ide vonatkozó fontosabb elméleteket! A nemzetközi migráció okai: a neoklasszikus és az új közgazdaságtan elméletei, globalizáció és migráció, duális munkaerőpiac elméletek. Tendenciák a nemzetközi migrációban: kitelepítések, politikai és gazdasági-szociális menekülthullám. A migráció földrajzi szerkezete. Menedékjog, menedékes státusz, ideiglenes tartózkodás. erdélyiek és kínaiak Magyarországon. A bevándorlók társadalmi integrációja. A magyar bevándorlás politika jellemzői. Ismertessen egy 5 évnél nem régebbi empirikus kutatást a magyar lakosság bevándorlókkal kapcsolatos vélekedéseiről!

20. A közösségi, települési konfliktusok természete, a konfliktuskezelés lehetséges eszközei. Konfliktusfeltárás, konfliktuselemzés. A konfliktuskezelés megközelítései. Az alternatív vitarendezés. A mediáció hatása a közösségek életére. Esetek.

21. Mi a véleménye arról, melyek az aktuális és megoldandó problémák a hazai kisebbségpolitikában? Mutassa be a kérdés politikai és közpolitikai vetületeit! Hogyan jelenik meg a választott probléma a politikai gondolkodásban, közbeszédben és a médiában?